

De Heer A. GOFFART
Gemachtigd Ambtenaar
Directeur Stedenbouw - B.R.O.H.
Ministerie van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest
CCN-Vooruitgangstraat 80-bus 1
1035 Brussel

U/ref. : 04/PFU/172094 (DU)
2043-0067/02/2006.0092PU *
horeca-06ac.01.courrier:00165 (DMS)

O/ref. : GM/Bxl2.7/s.441
Bijlage : 1 dossier

Brussel,

Mijnheer de Directeur,

Betreft : BRUSSEL. Ravensteinstraat 23. Paleis voor Schone Kunsten. Inrichting van een restaurant en restauratie van schrijnwerk van de gevel aan de Baron Hortastraat Eensluitend advies.

Dossier behandeld door S. De Bruycker (DU) en Fr. Boelens (DMS).

In antwoord op uw brief van 22 augustus 2008, ontvangen op 25 augustus, hebben wij de eer u te melden dat onze Commissie tijdens haar vergadering van 17 september 2008 over hoger vermelde werken **gunstig advies onder voorbehoud** heeft uitgebracht.

Het huidig dossier betreft de inrichting van een restaurant (begane grond en mezzanine) met bijbehorende keukenuitrusting (kelder) en banketzaal (eerste verdieping) in het deel van het Paleis voor Schone Kunsten, gelegen langsheen de Baron Hortastraat. Ze omvat tevens de restauratie van een deel van het buitenschrijnwerk van de gevel aan deze straat. De aanvraag werd reeds in januari 2006 bij de Directie Stedenbouw ingediend en maakte in februari 2006 het voorwerp uit van een omstandig verslag vanwege de DML. De Commissie verbaast er zich dan ook over dat de aanvraag, om over dit dossier een eensluitend advies te formuleren, haar pas nu heeft bereikt.

Restauratie van het buitenschrijnwerk (eensluitend advies)

De aanvraag betreft enkel het buitenschrijnwerk van een deel van de gevel langs de Baron Hortazaal. Het schrijnwerk van de binnengevels (lichtschacht) komt in het dossier niet aan bod. Uit informatie vanwege de ontwerper en de DML blijkt dat de restauratie van het schrijnwerk, zoals bepaald in het dossier, omwille van budgettaire redenen waarschijnlijk niet –volledig- in deze fase zal worden uitgevoerd. De Commissie moedigt de bouwheer aan die restauratie alsnog binnen afzienbare termijn aan te vatten. In afwachting meent ze dat het voorliggende dossier in grote lijnen gunstig geadviseerd kan worden **onder voorbehoud van een aantal aanvullingen en preciseringen die in elk geval voor de uitvoering van de restauratiewerken ter goedkeuring aan de DML moeten worden voorgelegd**. De Commissie dringt er op aan in de restauratiecampagne van het schrijnwerk **ook de ramen van de binnengevels (lichtschacht) op te nemen**, in het bijzonder van de gevels die aansluiten op ruimten die ook op de Hortastraat uitgeven, zodat de coherentie van deze ruimten wordt verzekerd (bijv. in de banketzaal).

Inzake de restauratie van het buitenschrijnwerk vraagt ze volgende punten te verduidelijken en ter goedkeuring aan de DML voor te leggen:

- De uitstalramen op de begane grond zijn volgens de detailplannen uitgevoerd in hout met een metaalbekleding. Met het oog op hun restauratie vraagt de KCML de verschillende materialen nauwkeuriger te definiëren en te lokaliseren.
De KCML vaagt er tevens over te waken dat **minstens één toegangsdeur functioneel blijft** zodat er een rechtstreekse toegang van de straat naar het restaurant wordt gegarandeerd.
Verder dient gedocumenteerd te worden of deze uitstalramen uitgerust waren met een rolluikkast, die tevens als drager voor een uithangbord dienst kon doen. Dit element staat immers in het lastenboek van Horta vermeld voor de puien aan de kant van de Ravensteinstraat. De uithangborden dienen tot slot nog nader bestudeerd te worden in functie van het historisch onderzoek en een voorstel moet ter goedkeuring worden voorgelegd aan de DML. Hierbij moet over de eenheid van alle uitstalramen van het PSK gewaakt worden.
- Voor wat de reconstructie van de deuren op de begane grond betreft, moeten de uitvoeringsdetails nog ter goedkeuring aan de DML worden voorgelegd.
- Op het niveau van de mezzanine wordt gepland om alle ramen, uitgezonderd één, te reconstrueren naar oorspronkelijk model. De bestaande situatie is echter, op enkele foto's na (doc.ex.04), weinig gedocumenteerd. De DML vermeldt in haar verslag dat het hier om weinig geslaagde kopieën gaat, hetgeen de bijgevoegde foto's lijken te bevestigen. Indien de KCML zich in dat geval niet verzet tegen hun vervanging door nieuwe ramen conform de oorspronkelijke tekening, vraagt ze de bestaande toestand alsnog nauwkeuriger te documenteren. **Ze vraagt ook garanties te bieden wat betreft de mogelijkheid om vandaag stalen profielen te vervaardigen die identiek zijn aan de oorspronkelijke.** De realisatie van een prototype is in dat opzicht aangewezen
- De plannen voorzien om grote delen van de glas-in-loodramen te reconstrueren. De Commissie vraagt de details van deze ingreep voor te leggen en de nodige garanties in het lastenboek in te bouwen inzake uitvoering, aard en kwaliteit van het glas met het oog op een optimaal resultaat. **Ze vraagt hierbij de voorschriften van het oorspronkelijke lastenboek strikt na te leven.** Ook voor wat dit punt betreft lijkt een proefuitvoering aangewezen.
- Een van de grote glasramen op de 1ste verdieping bevat een dubbele opengaande glazen deur, waarvan de beglazing wordt vernieuwd (R.B.32 op het binnenaanzicht van de gevel, type E4). **De Commissie vraagt het oorspronkelijk glas te documenteren en de nieuwe beglazing hiermee in overeenstemming te brengen.**
- **De verschillende types schrijnwerk moeten, zowel aan de buiten- als aan de binnenkant, behandeld worden overeenkomstig de bevindingen van de studie van Lode Declercq.** De overeenkomstige posten uit het lastenboek volgen die voorschriften niet systematisch. **De betrokken posten moeten dan ook worden aangepast en ter goedkeuring aan de DML worden voorgelegd.** De KCML vraagt ook bijkomend stratigrafisch onderzoek te verrichten naar de afwerking van de houten raamkaders die zich boven de ingang tot het filmmuseum bevinden.

Inrichting van het restaurant

- De motivering voor de afbakening van de werfperimeter is niet duidelijk. Zo geeft, op het gelijkvloers, het deel van het nieuwe restaurant achter de lichtschaft rechtstreeks uit op een ruimte die niet in de perimeter is opgenomen, maar hier oorspronkelijk één geheel mee vormde. De KCML vraagt erover te waken dat de beide ruimtes een gelijkaardige afwerking vertonen of minstens een coherent uitzicht bekomen.
- De nieuwe glazen doorgang in de lichtschaft, die de beide delen van het restaurant op het gelijkvloers met elkaar verbindt, is slechts zeer summier weergegeven op de plannen. De Commissie vraagt dit element nauwkeuriger te documenteren en de details voor te leggen aan

de DML. Ook de deuren die tussen deze doorgang en het restaurant worden geplaatst moeten beter gedocumenteerd worden.

- De Commissie betreurt de inrichting van nieuw sanitair in de laatste travee naast de ingang tot het filmmuseum, waar zich nog een oorspronkelijke trap bevindt, aangezien dit de perceptie van deze ruimte zou aantasten. Ze vraagt dit sanitair in de kelders onder te brengen waar het goed bereikbaar is zowel via een trap als een lift.
- Op de documenten van het masterplan is nog een trapvleugel en scheimuur weergegeven in de tweede travee (vanaf de kant van het filmmuseum) die niet meer aanwezig is op de plannen (bestaande en ontworpen toestand) van de huidige aanvraag. De KCML vraagt verduidelijking hieromtrent.
- De inrichting van het restaurant grijpt terug op het oorspronkelijke interieur zoals zichtbaar op een aantal oude foto's die aan het dossier zijn toegevoegd. De Commissie moedigt de "reconstructie" van dit interieur en zijn meubilair aan, maar meent dat het dossier erg beperkt is op dit punt. Ze vraagt de belangrijkste ingrepen, onder meer de reconstructie van de traptreden tussen de ruimten B15 en B16, maar ook het nieuwe meubilair, verder te detailleren in samenspraak met de DML. Voor wat de afwerking betreft, zou een voorafgaand stratigrafisch onderzoek van muren en plafonds uitgevoerd moeten worden voor het bepalen van de kleurstellingen. Inzake verlichting worden in dit dossier geen concrete voorstellen gedaan. De Commissie moedigt de bouwheer aan om ook voor dit punt, in de mate van het mogelijke, de oorspronkelijke toestand te restitueren (staande lampen en luchters).

Met de meeste hoogachting,

G. MEYFROOTS
Adjunct-secretaris

G. VANDERHULST
dd. Voorzitter

kopie : AATL - D.M.L. (Fr. Boelens)